

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Katedra teologické etiky a spirituální teologie

Milan Kubička

ETIKA A SPORT – PROBLEMATIKA DOPINGU

Bakalářská práce

MUDr. ThLic. Jaromír Matějka, Ph.D., Th.D.

PRAHA 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Etika a sport – problematika dopingů napsal samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury a že jsem ji nevyužil k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 10.02.2012

Milan Kubička

Obsah :

Úvod.....	4
1 Historie dopingu.....	5
2 Definice dopingu.....	10
3 Zdravotní důsledky dopingu.....	13
3.1 Zakázané látky.....	13
3.2 Sport a zdraví člověka.....	15
3.3 Dopingu – ohrožení života.....	17
4 Etický problém dopingu ve sportu.....	19
4.1 Úvod.....	19
4.2 Svědomí a dopingu.....	21
4.3 Rozhodnutí.....	22
4.4 Dopingu jako lež.....	24
5 Osobnost sportovce.....	25
5.1 Sociální aspekty dopingu.....	26
6 Citius, altius, fortius.....	28
7 Kontrola, prevence, represe.....	30
7.1 Dopinguové kontroly v České republice.....	30
7.2 Možnosti prevence užívání nedovolených prostředků.....	34
7.3 Represe.....	36
Závěr.....	38
Seznam literatury.....	40

Úvod

Bakalářská práce *Etika a sport – problematika dopingu* se zabývá sportem jako fenoménem dnešní doby a jeho nešvarem v podobě zneužívání nedovolených podpůrných prostředků. Toto zneužívání se neprojevuje jen na vysoké profesionální úrovni, ale i na úrovních amatérských. Co tedy vede sportujícího člověka k tomu, aby obešel nastavená pravidla a pokusil se vylepšit svůj výkon za pomoci dopingu?

Někteří sportovci jsou pro vylepšení svých výkonů schopni jít až na hranici svého možného zničení, protože nedovolené podpůrné prostředky mnohdy znamenají výrazný zásah do zdraví dopujícího jedince. To, jakým způsobem konkrétní dopingové látky, či metody škodí si ukážeme v následujícím textu. Nikdy bychom ale neměli zapomínat, že *„život a tělesné zdraví jsou cenné dary od Boha, máme o ně rozumně pečovat“*.¹ V případě užívání dopingových látek se tak nejedná o rozumné pečování o své zdraví, ale každopádně o hazard se svým životem. Sportovci tak již přestávají porušovat nejen sportovní pravidla, ale v mnohém i pravidla života, protože spousta zakázaných látek má takové vedlejší účinky, že může a také dochází k ohrožení života sportovce. Ježíš Kristus řekl: „Uzdravujte nemocné“ (Mt 10,8), rozhodně tedy neřekl „dělejte ze zdravých nemocné“. Víme, že uzdravoval nejen nemocné tělesně, ale i duševně a tak i my bychom měli pečovat o svoje zdraví. Pokud se sportovec rozhodne pro vylepšení svého výkonu nějakým nedovoleným prostředkem, obvykle v tom nebývá sám. Kolem profesionálního sportovce se obvykle pohybují kluboví, týmoví, či osobní lékaři, trenéři, funkcionáři a všichni svým způsobem nesou zodpovědnost za regulérnost dané sportovní disciplíny a za čestnost a pravdivost svého svěřence, či týmu. Co jiného je tedy zneužití dopingu, než lež sportovní veřejnosti, ostatním sportovcům i sobě samému? Můžeme tedy jednoznačně říci, že vztah dopingu ke zdraví je negativní, stejně tak jako k pravdivosti podávání sportovního výkonu. To že se na celém dopingovém problému podílí významnou rolí komercializace a medializace sportu je více než zřejmé, velmi nepříjemným jevem pak je, pokud se osoba sportovce instrumentalizuje v rukou státních režimů jak si ukážeme v kapitole o historii dopingu. Doping a rozhodnutí se pro něj se významně dotýká sportovcova svědomí, stává se tedy obvykle promyšleným činem směřujícím k poškození ostatních sportovců. Doping tak znamená nerovnost šancí pro všechny zúčastněné, zvláště

1KKC, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2001, 2288, str. 560.

pro ty, kteří se rozhodli jít při podávání sportovního výkonu cestou fair – play.

Boj proti dopingů v současném světě stojí na kontrole, prevenci a represii. To, jaký je stav dopingových kontrol v České republice, dále jaké jsou možnosti dopingové prevence a jakých postihů se dopující sportovec může dočkat si ukážeme v kapitole věnované právě kontrole, prevenci a represii.

1 Historie dopingů

Sport dnešních dnů, to znamená dnů počátku třetího milénia našeho letopočtu již není jen zábavou, či prostředkem rozptýlení, ale i doslova továrnou na výrobu výkonných sportovců, kteří by neustále byli schopni překonávat lidská maxima, ať jde již o rychlost, sílu, vytrvalost, či další druhy výkonnosti lidského organismu. Sport se stal významným byznysem a točí se v něm celosvětově ohromné sumy peněz. Sport jako takový se tedy zdaleka nestal jen věcí sportovce samotného, ale i lidí kolem, tedy fanoušků, sponzorů a v neposlední řadě i státních institucí. Aby mohl sportovec dosahovat co nejlepších výsledků ve své disciplině, potřebuje k tomu kvalitní zázemí a podmínky. Pro růst výkonu však v mnohém nestačí jen poctivý trénink, ale i látky, které dokáží výkon podpořit. Na tomto místě bychom tedy mohli začít mluvit o problematice dopingů. Jakkoli by se toto téma mohlo zdát současné, už první pohled do historie sportu nám ukáže, že tomu tak úplně není. Pohledem do minulosti se přesuneme k užívání přírodních látek k výraznějšímu prožívání ať kmenových, či náboženských obřadů přírodních národů. Omámený jedinec byl přístupnější sugesci a pravděpodobně již u neolitických kmenů se setkáváme s podáváním halucinogenů právě za tímto účelem. S rozvojem chemických technologií můžeme od 17. století výrazněji sledovat výrobu nových látek, které dokáží simulovat změnu vědomí. Tyto stavy dokáží u člověka vyvolat pocit většího, nebo spíše intenzivnějšího fyzického i psychického prožitku. Dochází tak zákonitě k vyšší poptávce po těchto omamných látkách a kde je poptávka, tam je i produkce. Stojíme tak u zrodu farmaceutického průmyslu. Vytváří se tak bludný kruh, ve kterém se neustále přes všechny intervence točí dokola poptávka a nabídka.

Jestliže se teď přesuneme již konkrétně ke sportu jako takovému, pak v historii užívání dopingu budeme hovořit o dvou obdobích. První období bude obdobím užívání spíše přírodních látek a bude se jednat o období zhruba do konce 18. století. Druhé období pak bude od konce 18. století do dnešní doby a bude charakterizované užíváním převážně syntetických preparátů. Lze uvést příklad z Incké říše, zde se za účelem oddálení pocitů únavy podávaly běžcům, kteří dopravovali zprávy po celé Incké říši, listy koky². Žvýkání listů koky tak zvyšovalo u běžců výkon a oni tak mohli běžet déle a rychleji. Jestliže zde zmiňuji jakési prazáklady dopingové problematiky, pak by bylo jistě vhodné přenést svoji pozornost z amerického kontinentu do prostředí nám bližšího a to konkrétně do země, která je jistě právem se sportem jako takovým spojována možná nejvíce, do Řecka. Ve starém Řecku, konkrétně v Thébách museli závodníci při hrách nejprve dýchnout na rozhodčího, aby se ten přesvědčil, že závodníci nepožili žádný alkohol, protože jeho požívání při závodech bylo zakázáno. Na tomto místě je možné si všimnout, že se ze strany rozhodčího při thébských hrách jednalo již o jakousi antidopingovou kontrolu. Kontrolu sice v tom primitivnějším slova smyslu, ale o již o skutečnou kontrolu. Pozvolna opustíme nejstarší éru dopingu a posuneme se v čase do doby, kdy se dopingová problematika začala stávat velmi závažným problémem v ohledu na zdraví samotného závodníka. Snad první zaznamenané úmrtí sportovce ve spojení s nějakým podpůrným prostředkem můžeme zaznamenat v cyklistice a to konkrétně v roce 1886, kdy zemřel waleský závodník Artur Linton při závodě Paříž – Bordeaux na předávkování povzbuzující látkou trimethilem³. V této době se jako nejčastější doping vyskytuje především užívání alkoholu, kofeinu, či opia. Poprvé se dnes tak známé slovo doping objevuje v oficiálních dokumentech v roce 1889, kdy je uveden v anglickém slovníku. Pojem doping zde byl použit pro směs opia a dalších narkotik, podávanou koním⁴. Náš antidopingový výbor dnes definuje doping jako „jev, při němž dochází k porušení jednoho nebo více antidopingových pravidel. Proto je nejen důležité si hlídat složení výživových prostředků a léků, ale také znát a rozumět antidopingovým pravidlům, která vymezuje Kodex“⁵. Vraťme se ale ještě zpět, konkrétně ke třetím novodobým olympijským hrám do St. Louis, do roku 1904 kdy se na sportovní vrcholné soutěži objevil první skutečně velký dopingový skandál. Konkrétně se jednalo

2 Srov. P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingu a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 11

3 Dostupné z WWW: <http://www.arthur-linton.co.uk/>

4 Srov. P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingu a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 13.

5 Dostupné z WWW: http://www.antidoping.cz/co_je_doping.htm

o amerického běžce Thomase Hickse, který se během maratónského závodu „občerstvoval“ směsí strychninu se syrovým vejcem, kterou zapíjel brandy⁶. Během závodu musel být lékaři dokonce několikrát ošetřován, ale přesto zvítězil⁷. Velkým skandálem skončilo účinkování cyklistického týmu německé telefonní společnosti T – Mobile. Zástupci nemocnice a nezávislé komise informovali na tiskové konferenci, že lékaři podávali cyklistům erythropoetin stimuluující tvorbu krvinek ke zvýšení sportovního výkonu, klamali veřejnost a zaměstnavatele a jejich jednání bylo v rozporu s německým zákonem o krevní transfuzi⁸. Na případě německého cyklistického týmu jasně vidíme provázanost mezi lékaři, trenéry, sportovci a dalšími činiteli, kteří se kolem sportu pohybují. Komise zkoumající celý tento případ odhalila téměř dvanáctiletou manipulaci s korektností sportu. Lékaři kteří se podíleli na tomto dopingovém skandálu měli velmi lukrativní smlouvy se sponzory týmu T – mobile a navíc dostávali státní grant na výzkum a akce proti doping. Obrovský prohřešek snad proti všem morálním i sportovním pravidlům je o to otřesnější, že tito lékaři podváděli své zaměstnavatele a na veřejnosti vystupovali jako bojovníci za čistý sport a jako bojovníci proti doping⁹.

Jak zde můžeme na těchto pár příkladech vidět, tak již na počátku moderních sportovních dějin začíná zájem o výkon převyšovat zájem o zdraví samotného sportovce – člověka. Zdá se, že nelze než nesouhlasit s citátem amerického spisovatele Johna Hobermana, který říká: „Velký sport začíná tam, kde končí zdraví“¹⁰. K masivnímu rozvoji v oblasti podpůrných látek v oblasti sportu dochází po druhé světové válce. Důvodů nám zde vyvstává hned několik, tím prvním je vývoj a výzkum nejrůznějších preparátů pro ovlivňování chování a výkonu člověka pro vojenské účely v průběhu let světového válečného konfliktu. Dalším důvodem pro tak velký rozvoj v dopingové oblasti byl důvod politický. Svět se po skončení druhé světové války začal postupně rozdělovat na země „západu“ a „východu“. Tedy země kapitalistické a země pod vládou komunistických režimů. Právě v této době se výkonnost sportovců jednotlivých zemí daných bloků dala zapracovat do prezentace předností jednotlivých režimů. Jestliže jsem zde zmínil tyto dva důvody, pak nezbyvá než zmínit ještě třetí důvod, neméně důležitý a tím je komercializace sportu a zprofesionalizování mnohých sportovních odvětví.

6 Dostupné z WWW: <http://www.21stoleti.cz/view.php?cisloclanku=2005081927>

7 Srov. P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika doping a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 13.

8 Srov. Zdravotnické noviny 29 – 30 2009, str. 6

9 Srov. Zdravotnické noviny 29 – 30 2009, str. 6

10 Srov. A. HOGENOVÁ, Etika a sport, Karolinum, Praha 2000, str. 105.

V současné době je problém dopingu věcí celospolečenskou, celosvětovou. Má bezpochyby sociálně ekonomické příčiny. Dochází k radikalizaci dopingu. Má stejné kořeny jako drogy, gamblerství a další závislosti. Je to tedy touha po něčem co nemáme, touha po vlastní projekci do budoucna¹¹. Jestliže nebudeme věnovat pozornost pátrání po příčinách užívání dopingu, pak bude tento problém v zásadě neřešitelný a bude naši civilizaci ohrožovat neustále. Problematika dopingu není záležitostí přežitou, záležitostí minulosti, ale naopak je to problém naprosto současný. V kapitole věnované současnosti, tedy současnému stavu dopingových prohřešků na území České republiky. Na konkrétních číslech bude možno sledovat počty dopingových kontrol jak při soutěži, tak mimo ni a uvidíme tak jaké sporty jsou z hlediska pozitivních dopingových testů těmi nejohroženějšími.

Exkurs – praxe dopingu v NDR a její zdravotní důsledky

Mnoho z nás má jistě v žhavé paměti neuvěřitelné výkony sportovců z bývalé Německé demokratické republiky. Po pádu berlínské zdi se tak veřejnost alespoň z části mohla dozvědět o hanebných praktikách dopingového programu řízeném z nejvyšších politických míst tehdejší NDR. Dopingového programu se mělo zúčastnit až 200 tisíc sportovců našeho tehdy severního souseda. Od roku 1972 do roku 1988 získala Německá demokratická republika na vrcholných soutěžích jen těžko uvěřitelných 384 medailí, což byl na ne zrovna velkou republiku naprosto neuvěřitelný výkon¹². Kam až může vést přemíra užívání anabolických steroidů můžeme demonstrovat na příkladu zlaté medailistky z Mistrovství Evropy ve Stuttgartu v roce 1986 v hodu kladivem žen Heidi Kriegerové z Německé demokratické republiky. Dnes se již Heidi jmenuje Andreas a tak díky nadměrnému požívání anabolických steroidů je mužem a zároveň tak jednou z bezmála dvou set státem uznaných obětí dopingu¹³. Začátkem devadesátých let dvacátého století se zdálo, že by se stojaté vody v oblasti dopingu mezi sportovními funkcionáři bývalé Německé demokratické republiky mohli nějakým způsobem rozhybat, ale zůstalo jen u zdání. K potrestání aktérů nedopomohla ani kniha, která vyšla na podzim roku 1991

---

11 Srov. A. HOGENOVÁ, *Etika a sport*, Karolinum, Praha 2000, str. 102.

12 Dostupné z WWW: http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1542_omni_doping/

13 Dostupné z WWW: <http://www.presseurop.eu/cs/content/article/80751-dopingove-dedictvi-ndr>

v Německu s názvem *Doping – Dokumente*. Právě kniha *Doping – Dokumente* dala nahlédnout do praktik v oblasti užívání nepovolených podpůrných prostředků a právě zde se kladivářka Heidi Kriegerová dozvídá jakým způsobem bylo ovlivněno její tělo na základě podávání Oralu Turinabolu. Heidi měla dokonce během dvaceti devíti týdnů takový příjem testosteronu, než kolik vyprodukuje mužský organismus za stejnou dobu. Kniha vyvolala skandál, který dal v roce 1998 započít soudnímu řízení, avšak trenéři, lékaři, vědci a ostatní funkcionáři, kteří měli co do činění s těmito špinavými praktikami na sportovním poli, vyšli od soudu pouze s podmíněnými tresty¹⁴. Jestliže na tomhle místě upozorňují na praktiky v bývalé Německé demokratické republice pak to neznamená, že by snad tato bývalá republika tehdejšího východního bloku byla snad jediná, která by se provinila v oblasti sportu tímto způsobem. Dá se říci, že celý tehdejší východní blok byl prostoupen negativním vlivem pocitu z toho, že je potřeba porazit soupeře z takzvaného západního světa za každou cenu. Ovšem cena za takto dosažená vítězství byla v mnohém tak vysoká, že je prakticky neomluvitelná. Ať už se jedná o nedovolené užívání podpůrných prostředků v kterémkoli státě, jakéhokoli státního zřízení, neměla by být potlačena idea sportu samotného. Sport má rozvíjet schopnosti člověka, dávat mu radost z pohybu, dělat mu radost a ne mu přinášet následky, které vedou v nejhorších případech až k smrti. Sport by neměl být prostředkem pro boje mezi státy, ze kterého jako poražení vyjdou nakonec vítězové.

---

14 Dostupné z WWW: <http://www.presseurop.eu/cs/content/article/80751-dopingove-dedictvi-ndr>.

2 Definice dopingu

Jestliže chceme hovořit o dopingu jako takovém, bude tedy důležité podívat se na to, jakým způsobem ho definuje Světová antidopingová agentura (WADA) ve svém Světovém antidopingovém kodexu. Doping je definován jako „*porušení jednoho, nebo více antidopingových pravidel uvedených v člancích 2.1 až 2.8 Kodexu*“¹⁵.

V článku 2.1 se hovoří o přítomnosti zakázané látky nebo jejich metabolitů nebo markerů ve vzorku sportovce. Článek 2.1 píše o osobní povinnosti každého sportovce zajistit, aby žádná zakázaná látka, která je na seznamu nepovolených látek nevnikla do jeho těla. Poněkud zarážející se mi na znění toho článku zdá, že není nutné, aby byl sportovci prokazován úmysl, či zavinění, nedbalost nebo vědomé použití při prokázání porušení antidopingových pravidel. Je jasné, že v naprosté většině dopingových nálezů jde o vědomé porušení antidopingových pravidel, ale nikdy nelze vyloučit ty situace, ve kterých se sportovec ocitne bohužel ne zcela svojí vinnou, to pak může pomoci rozhodnout soud. To, co Kodex považuje za dostatečný důkaz porušení antidopingového pravidla podle článku 2.1 je jedno z následujících: „*jestliže je u sportovce prokázána přítomnost zakázané látky nebo jejich metabolitů, nebo markerů ve vzorku A sportovce, jestliže se sportovec zřekne analýzy vzorku B a vzorek B není analyzován, nebo pokud je vzorek B analyzován a analýza vzorku B potvrdí přítomnost zakázané látky, nebo jejich metabolitů či markerů nalezených ve vzorku A sportovce*“¹⁶. Existují zde i výjimky z obecného pravidla článku 2.1, tyto výjimky jsou případy, kdy „*seznam zakázaných látek, nebo mezinárodní standardy stanoví zvláštní kritéria pro vyhodnocování zakázaných látek, které mohou být rovněž vyprodukovány endogenně*“¹⁷.

V článku 2.2 se pak mluví o pokusu, či použití zakázané látky nebo zakázané metody sportovcem. Je osobní povinností každého sportovce aby se žádná ze zakázaných látek nedostala do jeho těla. Zároveň není nutné prokázat úmysl, nedbalost, nebo vědomé použití některé z dopingových látek k tomu, aby došlo k porušení antidopingového pravidla, protože sportovci sami jsou odpovědní za nález jakékoli látky, nebo jejich metabolitů, nebo

---

15 SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009.

16 SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, článek 2.1., Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009

17 SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, článek 2.1., Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009

markerů¹⁸.

Článek 2.3. se věnuje „*odmítnutí nebo nedostavení se k odběru vzorku bez přesvědčivého zdůvodnění po obdržení výzvy, která vychází z příslušných antidopingových pravidel, nebo jiné vyhýbání se vzorku*“¹⁹. Tento článek tedy v sobě zahrnuje například i to, pokud se sportovec nějakým způsobem skrývá před antidopingovým komisařem a nebo se vyhýbá samotné výzvě k dostavení se k provedení dopingové kontroly.

V článku 2.4. čteme: „*Porušení příslušných požadavků, týkajících se dostupnosti sportovce pro testování mimo soutěž, včetně nedodání požadované informace o místech pobytu a nezastižení na místě pobytu, které byly prohlášeny podle pravidel, která jsou v souladu s Mezinárodním standardem pro testování. Jakákoliv kombinace tří nezastižení na místě pobytu a nebo nedodání požadované informace o místech pobytu během osmnáctiměsíčního období zjištěná Antidopingovou organizací, která má pravomoc nad sportovcem, je porušení antidopingového pravidla*“²⁰.

V tomto článku celkem zřetelně vidíme jak mnohdy lehce může dojít i nějakou nešťastnou shodou okolností k porušení antidopingového pravidla například v případě nějakého nečekaného opuštění předem avizovaného místa setrvávání sportovce. Článek 2.4. tak celkem výrazně omezuje sportovce v jeho pohybu z místa na místo a činí z něj v podstatě apriori podezřelého.

2.5. „*Podvádění nebo pokus o podvádění v průběhu kterékoli části dopingové kontroly*“²¹.

V tomto místě se jedná především o zakázanou manipulaci se vzorky, případně například o rozbití nádobky s kontrolním vzorkem, o manipulaci s identifikačními čísly nejrůznějších formulářů.

Článek 2.6. pojednává o „*držení zakázaných látek a zakázaných metod*“²². V tomto

---

18 SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, článek 2.2., Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009

19 SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, článek 2.3., Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009

20 SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, článek 2.4., Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009.

21 SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, článek 2.5., Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009

22 SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, článek 2.6., Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009

bodě je sportovci zakázáno držet látky, nebo metody zakázané při soutěži i mimo soutěž a to i jeho doprovodným personálem. Poněkud problematickým se pak jeví místo, kdy drží sportovec nějakou ze zakázaných látek z čistě terapeutických účelů, na to se pak vztahuje výjimka podle článku 4.4. (terapeutické využití). Za nepřijatelné se rovněž považuje zdůvodnění, že zakoupená, či držená látka nalezená u sportovce nepatří jemu samotnému, ale je určena pro kolegu, či nějakého příbuzného, kromě případu odůvodněného zdravotními okolnostmi, kdy by ale taková osoba měla mít u sebe například lékařský předpis.

V článku 2.7. se setkáme s „*obchodováním nebo pokusem o obchodování s jakoukoli zakázanou látkou nebo zakázanou metodou*“²³. Tento bod se jeví celkem srozumitelný, proviněnému se musí dokázat porušení tohoto článku, zřejmé je to tehdy, pokud je dotýčný chycen takřikajíc přímo při činu.

Článek 2.8. hovoří o „*podání nebo pokusu o podání jakékoliv zakázané metody nebo zakázané látky sportovci při soutěži, nebo podání nebo pokus o podání jakékoliv metody nebo látky zakázané mimo soutěž sportovci v období mimo soutěž nebo asistování, povzbuzování, napomáhání, navádění, zakrývání skutečnosti nebo jiná spoluvina týkající se porušení nebo pokusu o porušení antidopingového pravidla*“²⁴.

V tomto článku je zajímavé, že za trestnou se nepovažuje například spolupráce s doprovodným personálem sportovce, který má udělen zákaz činnosti, ale zároveň může sportovní organizace přijmout taková pravidla, která toto zakáží.

---

23 SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, článek 2.7., Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009

24 SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, článek 2.8., Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009.

3 Zdravotní důsledky dopingu

Pokud mám v této kapitole alespoň trochu poukázat na zdravotní důsledky dopingu, pak je třeba ihned na začátku zmínit to zásadní, a to že „*absolutní většina dopingových prostředků patří do oblasti léčby řady závažných onemocnění a tak jsou také používány a k ní vyráběny a modifikovány*“²⁵. To že sportovec sáhne po některém z léků, které se objevují rok co rok nově na seznamu zakázaných prostředků ve sportu neznamená ve většině případů to, že by se sportovec chtěl léčit, ale pro to, že sportovec předpokládá, že dojde ke zlepšení jeho sportovního výkonu²⁶.

Samozřejmě že se objevují i výjimky a sportovec je z nějakého důvodu nucen vzít právě takový lék, který je sportovcům zapovězen. Takovým sportovcem, který je v současné době nucen brát léky ze seznamu zakázaných látek je i náš nejlepší badmintonista, olympionik, Petr Koukal. Koukalovi byl při běžné prohlídce zjištěn nádor varlete a tak se tento náš špičkový sportovec léčí pod dohledem předního onkologa profesora Luboše Petruželky. Koukal pak komentuje svůj stav takto: „*Musím nyní žádat o udělení terapeutické výjimky od antidopingového výboru. Některé léky jsou totiž na seznamu zakázaných látek*“²⁷. V těchto případech lze pak užívání nedovolených léků tolerovat, nesmí se však cíleně zneužívat.

3.1 Zakázané látky

Podle řady odborníků na dopingovou problematiku neexistuje v podstatě látka, která by umožnila nějakým způsobem zlepšit výkon sportovce a zároveň nemohla nepříznivě ovlivnit některý z pochodů a funkcí jednotlivých systémů organismu²⁸.

Podívejme se nyní na přehled zakázaných látek ve sportu:

25 P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingu a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 25

26 Srov. P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingu a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 25.

27 P. KOUKAL, 2010, Dostupné z WWW: <http://www.petrkoukal.com>

28 Srov. P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingu a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 39

Látky zakázané při soutěži:

Stimulancia

Kofein

Amfetaminy

Efedrin

Kokain

Látky zakázané stále (při soutěži i mimo soutěž):

Anabolické látky:

Androgenní anabolické steroidy

Hormony a příbuzné látky

Erytropoetin (EPO)

Růstový hormon (hGH)

Inzulinu podobné růstové faktory

Mechanické růstové faktory

Gonadotropiny

Metody zakázané stále (při soutěži i mimo soutěž):

Zvyšování přenosu kyslíku

Krevní doping

Chemická a fyzikální manipulace

Podíváme – li se na tresty za nedovolené užití zakázaného prostředku v České republice za období roku 2010, zjistíme, že bylo odhaleno devatenáct případů²⁹.

Tresty za tyto prohřešky byly od napomenutí u baseballisty Jana Pojera za prokázání formoterolu až po doživotní zákaz činnosti u vzpěrače Petra Sobotky za zjištění mestanolonu a doživotní zákaz činnosti v ČSNS pro naturálního kulturistu Tibura Sulimu

---

²⁹ Dostupné z WWW: http://antidoping.cz/dopingova_kontrola_pripady.php

za prokázání clenbuterolu, boldenonu a metabolity, metabolit mesterolonu a androst-1,4,6-trien-3,17-dion a metabolity³⁰.

Z popsaného vyplývá, že tresty za odhalení dopingových látek v těle sportovce může vést až ke konci jeho sportovní a mnohdy nejen sportovní kariéry. Přestupky proti dopingovým pravidlům je třeba jednoznačně odsoudit.

3.2 Sport a zdraví člověka

Právě v tomhle bodě se musíme zajímat o to, co by se se sportovcem stalo právě s ohledem na jeho zdraví. Měření sil není ničím nepřírodným, včetně zátěže organismu³¹. Sport ve své čisté podobě má člověka vymaňovat ze sféry počínání čistě účelného³². Sport hraje v životě člověka úměrně k jeho jak fyzickým, tak duševním možnostem pozitivní roli³³. Musíme si uvědomit, že dopingové látky, které sportovci užívají nejsou ničím jiným než léky, kterými se má léčit a které jsou za účelem dopingů zneužívány. Otevření hranic používání nedovolených podpůrných prostředků by však sport ve svém původním významu degradovalo na činění čistě účelné a navíc životu nebezpečné. Člověk by se stal mimořádně výkonným strojem s vysokou mírou rizika zdravotních komplikací, úrazů, či v nejhorším případě smrti (viz kritický hlas německé biskupské konference z roku 1980 o sportu).

Mluvíme – li o škodlivosti užívání dopingových látek pro zdraví člověka, měli bychom se zamyslet nad tím, co pojem zdraví vlastně znamená, jestli se dá nějakým způsobem definovat, zkrátka jak lze zdraví člověka chápat. Přejdeme – li tedy k pokusu o definici pojmu zdraví, pak bude zřejmě nejlepší použít definici Světové zdravotnické organizace (WHO), která doslova říká: *„Zdraví je stav úplné fyzické, duševní a sociální pohody, nikoli pouze nepřítomnost nemoci nebo zdravotního postižení.“* (*Healts is state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease and infirmity.*) Otavská charta podpory zdraví z roku 1986 dále uvádí: *„K dosažení stavu úplné fyzické, duševní a sociální pohody musí být jednotlivci nebo skupina lidí schopni stanovit*

30 Dostupné z WWW: http://antidoping.cz/dopingova_kontrola_pripady.php

31 Srov. J. SKOBLÍK, Přehled křesťanské etiky, Karolinum, Praha 2004, str. 196

32 Srov. J. SKOBLÍK, Přehled křesťanské etiky, Karolinum, Praha 2004, str. 196

33 Srov. J. SKOBLÍK, Přehled křesťanské etiky, Karolinum, Praha 2004, str. 196.

*a realizovat své cíle, uspokojit své potřeby, změnit své prostředí nebo se s ním vyrovnat. Zdraví je tedy nahlíženo jako zdroj každodenního života, a nikoli jako životní cíl. Zdraví je pozitivní pojem zdůrazňující sociální a osobní zdroje právě tak jako fyzické schopnosti*³⁴.

Jakým způsobem se o svoje vlastní zdraví, o svůj vlastní život budeme starat závisí v mnohém na nás, jsou však zde i determinanty zdraví, jejichž původ na nás až tak nezávisí. Mluvíme zde pak o vlivech spojených s vrozenými dispozicemi, o genetickém základu každého člověka atd. Je zde však ještě možnost přímého zásahu člověka do kvality svého vlastního zdraví. Zde se může mluvit o pravidelné lékařské péči (je – li tato možná), o kvalitě životního prostředí ve kterém člověk žije a na jehož rozkvětu, či zániku se podílí a v neposlední řadě o životním stylu. Životní styl je v dnešní době veličinou skloňovanou v mnoha médiích a ta se nám snaží předložit množství ideálů, ovšem ne vždy vedoucím k tomu zdravému co v člověku má zůstat. Jistě by zde bylo dobré ocenit mediální kampaně, které zbrojí proti kuřákům, pomáhají drogově závislým. Je však zde i další rovina ideálů, prezentovaná life-stylovými časopisy, kde jsou zejména ženy znázorňovány jako ultraštíhlé krásky, které právě jako takové mají před sebou tu nejlepší budoucnost. Bohužel takovýto obraz ženy, dívky vede k zásahům do vlastního zdraví, které mnohdy končí tragicky. Na tomto místě by bylo vhodné alespoň se zmínit o problému bulimie, či anorexie. Lidé, kteří se na stánkách těchto časopisů nepoznávají se pak v mnohém uchylují k nejrůznějším dietám o jejichž smyslu by bylo možno polemizovat a tak nepříjemně zasahují do chodu svého organismu a vystavují se současným i budoucím obtížím. K životnímu stylu, respektive ke zdravému životnímu stylu by měl bezpochyby patřit především pohyb. Ideálně pohyb na čerstvém vzduchu a v nejlepším možném případě v čisté přírodě, příroda je tou nejideálnější tělocvičnou. Nízká pohybová aktivita současné populace vede v množství případů k nadváze a ta jako taková je podle WHO po kouření a nadměrné konzumaci alkoholu na třetím místě v žebříčku faktorů, které se podílejí na úmrtí člověka. Tohle hodnocení je více než alarmující a proto by měl každý člověk mít tu možnost, aby mohl pěstovat takovou pohybovou aktivitu, která mu bude co možná nejbližší a v níž se dokáže ve svém volném čase realizovat. V současné době je sport velmi medializován, až by se mohlo zdát, že sport v amatérské, rekreační podobě je nezajímavý a že o sportu by se mělo mluvit jen na nejvyšší úrovni, která je nám předkládána v novinách a televizích. Sport takzvaně rekreační, tedy takový, který je provozován ve

---

34 WHO, Otawská charta podpory zdraví, 1986

volném čase je díky své výkonové minoritě spíše podceňován a přesto právě volnočasové sportování povětšinou splňuje to, čím by sport měl být. Tedy radostí z pohybu a rozptýlením od svázanosti účelových činností³⁵.

3.3 Doping – ohrožení života

Mluvíme – li o problematice dopingu a díváme – li se na ni pohledem sportovce – křesťana, vnímám jako velmi příhodné nahlédnout celý problém pod pohledem pátého přikázání. Nezabiješ. Toto dnes tak velmi univerzálně znějící slovo mělo původně význam omezující se na členy izraelského kmene. Ohromná významová šíře tohoto slova dovoluje pod heslo pátého přikázání zahrnout jakékoli ohrožení života člověka. Hovoříme – li zde pak o jakémkoli ohrožení života člověka, pak to platí ve stejné míře i o vztažení ruky na život vlastní³⁶. Doping v každém případě znamená ohrožení zdraví a tak i samotného života. Dalekosáhlé následky, které doprovázejí svévoli ve formě zneužívání podpůrných prostředků ve výsledku nesmírně převyšují zisk z falešně získané výkonnosti. Zaměříme – li nyní svoji pozornost ke Katechismu katolické církve³⁷, zjistíme, že v předmětovém rejstříku dané publikace slovo doping chybí. Neznaменá to však, že by nám k danému problému neměl Katechismus co říci. Doping po celou dobu svého trvání, svého zneužívání, s sebou nese riziko, které se neblaze promítá do zdraví jeho uživatelů. Musíme tak mít na zřeteli zdraví a jeho respektování. Katechismus katolické církve se k respektování zdraví staví takto: „*Život a tělesné zdraví jsou cenné dary od Boha. Máme o ně rozumně pečovat a brát přitom v úvahu potřeby druhých a obecné dobro*“³⁸. Jestliže máme nějakým způsobem komentovat tento odstavec z Katechismu, pak nezbývá než opětovně postavit na nejvyšší místo vlastní život a zdraví, které, máme – li mluvit o problematice dopingu a to především ve sportu, by neměla nikdy touha po co nejlepších výkonech odsouvat někam do pozadí. Katechismus dále pokračuje: „*Morálka sice připomíná úctu k tělesnému životu, nedělá z něj však absolutní hodnotu. Staví se proti novopohanskému pojetí, které se snaží podporovat kult těla, obětovat mu vše, zbožňovat*

35 Srov. P.SLEPIČKA, V. HOŠEK, B.HÁTLOVÁ, Psychologie sportu, Karolinum, Praha 2009.

36 Srov. J. SKOBLÍK, Přehled křesťanské etiky, Karolinum, Praha 2004

37 Srov. Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří 2001

38 Katechismus katolické církve. Koatelní Vydří 2001, 2288 str. 560

tělesnou dokonalost a sportovní úspěch. Jednostranným výběrem silných může toto pojetí vést k převrácenosti mezilidských vztahů“³⁹. I v dalším odstavci se Katechismus vyjadřuje k úctě k lidskému životu a odsuzuje falešné modly. Hovoří o jakémisi novopohanství, tedy o kultu těla, těla dokonalého. Zde je však jistě na místě zmínit i opačný problém a tím je například rostoucí obezita společnosti, či ne příliš dobrá fyzická kondice naší mládeže na základních školách na kterou pedagogové tak často prostřednictvím medií poukazují. Ovšem vše by mělo mít své meze a extrémů v obou případech jsou nežádoucí. Opětovně tak musíme vyjádřit úctu k daru života a potřebě s tímto darem nakládat tak, abychom nikterak svévolně nezasahovali do práv Hospodina. Vždycky se máme chovat jako ti, kdo následují Ježíše, chovat se tak abychom dosáhli věčného vítězství.

---

39 Katechismus katolické církve. Koatelní Vydří 2001, 2289 str. 560.

4 Etický problém dopingu ve sportu

4.1 Úvod

Podívejme se na dopingovou problematiku z etického hlediska. U sportovců a funkcionářů, kteří se rozhodnou pro doping dochází k rozdvojenému jednání. Na jedné straně se snaží předstupovat před nejšířší veřejnost jako ti, kteří poctivým tréninkem a schopnostmi jsou schopni dosahovat výborných výkonů a na druhé straně musejí nějakým způsobem maskovat využívání nedovolených podpůrných prostředků. Do této rozdvojenosti jsou pak zapleteni jak sportovci, tak jejich trenéři, lékaři a ostatní sportovní činníci kteří vědomě řeknou svoje ano dopingu. Jsou sportovci, kteří po svém vlastním dopingovém odhalení dokáží obvinít okolí z toho, že někdo cizí jim například přimíchal do nápoje, či do jídla nějakou nedovolenou látku a že vlastně oni sami za nic nemohou, protože se tato látka dostala do jejich těla pro ně neznámým způsobem. Problematikou dopingu se zabýval na Katolické teologické fakultě UK v Praze MUDr. Jurák. Jeho bakalářská práce zabývající se etickým problémem dopingu ve sportu byla obhájena v roce 2004⁴⁰.

Rozhodnutí se pro doping není obvykle okamžitým rozhodnutím, ale dlouhodobým promyšleným plánem se záměrem poškodit soupeře. To že sportovci stojí společně na stejné startovní čáře ještě neznamená, že ji společně a takzvaně čistě překročí. Doping je nerovnost šancí, dokáže zvýhodnit ty, kteří se úmyslně rozhodnou pro využití látek, či prostředků, které vylepší jejich výkon tak, aby se buď udrželi v určité výkonnostní skupině a nebo dokonce soupeře poráželi. Sportovec se tak dostává do situace, kdy si může vybrat, zda bude bojovat bez dopingu a nebo s dopingem. Znamená to tedy že si může vybrat zda bude soutěžit s ostatními čestně a nebo zda bude podvádět. Chceme – li tedy zachovat rovnost šancí a čistotu sportu, musíme dopingůvi říci jednoznačně ne.

Negativní postoj k dopingůvi by měl být jednou ze základních věcí, která by měla být sportovcům vštěpována od začátku jejich sportovní kariéry. Tento postoj by měl být naprosto jasným a to takovým, že bude postojem odmítavým. Na postoj k dopingůvi má velký vliv celé prostředí, ve kterém se potencionální sportovec pohybuje, ve kterém vyrůstá. Překročení nastavených sportovních pravidel by mělo být jednoznačně trestáno

---

40Etický problém dopingu ve sportu [rukopis] : bakalářská práce /MUDr. Pavel Jurák ; vedoucí práce: prof.Dr. Albert-Peter Rethmann. -- Praha, 2004.

podle platného řádu. Doping není jen lží, ale zároveň i hazardem se svým zdravím. Profesionální sportovec si rovněž zahrává se svou budoucností, protože sport je pro něj zdroj příjmů, mnohdy nemalých, a odhalením dopingového prohřešku by mohl celkem lehce o tento zdroj přijít. Takový sportovec ovšem neohrožuje jen svoji sportovní kariéru, ale zároveň i kariéru ostatních sportovců. Sportovec po dopingu sáhne z důvodu vylepšení svých výkonů, tedy kvůli tomu, aby byl lepší než ostatní, aby ostatní prostě porazil. Tím odsouvá, nebo se snaží odsunout další sportovce ve výsledkových listinách za sebe a to může mít pro poražené sportovce rovněž ekonomický dopad. Sponzoři se rádi zviditelňují právě u těch sportovců, kteří vyhrávají, poražení se ke zdrojům, zajišťujícím jim možnost dalšího setrvání na poli profesionálního sportu dostávají daleko hůře. Nejedná se ovšem jen o možnost omezení finančních zdrojů, tolik důležitých pro vrcholové sportování, ale i o pokles publicity a popularity zároveň. Nastává tedy situace, kdy šance při maximálním úsilí zúčastněných nejsou zcela rovné. To je jednoznačně velký problém, který by neměl být nikdy upozadován, ale naopak by mu měla být věnována maximální pozornost. Odhalení pozitivního testu obvykle znamená řízení antidopingové komise, která vynáší rozsudky, které znamenají povětšinou pozastavení činnosti sportovce na několik měsíců, či několik let, v opakovaných případech pak do konce života. Každé takové dopingové odhalení znamená určitě změnu pohledu veřejnosti na sportovce který se takového prohřešku dopustil. Negativní dopad to pak má především na mladou generaci dorůstajících sportovců, která si tak ráda dává slavné sportovce za svoje vzory. Objeví – li se dopingový hříšník například v kolektivním sportu, vrhá takový případ špatné světlo na celý kolektiv. Je potřeba promyšleným preventivním programem proti dopingu bojovat. Aby toto vše mělo nějaký význam, nějaký efekt, tak by se mělo začít u dětí v útlém věku, jasné negativní postoje by děti měli vidět již u svých učitelů, trenérů i rodičů. V současné době, která je tak bohatá na rozvoj informačních technologií a sociálních sítí by neměl být problém s efektivní informovaností, která by dokázala zejména mladou generaci sportovců zaujmout. Zřejmě se nikdy nezbavíme dopingových hříšníků, ale pokud se počet takto odhalených bude blížit nule, pak to bude jen a jen dobře.

4.2 Svědomí a doping

Rozhodnutí se pro doping je promyšleným činem, který směřuje k poškození ostatních sportovců. Obvykle se sportovec nerozhoduje pro nedovolený prostředek okamžitě, ale trvá nějakou dobu, než po dopingu sáhne. Sportovec si musí udělat pro svoje kroky nějaké zdůvodnění, řící si proč to dělá, co je jeho cílem. Dělá si tedy úsudek ve svém svědomí. Svědomí tedy hraje v celém tomto procesu významnou roli, neboť je rozumovým úsudkem, kterým člověk poznává, zda je konkrétní jednání, které zamýšlí vykonat nebo právě uskutečňuje nebo už provedl, mravně dobré, nebo zlé (NK 1778).

Svědomí rozdělujeme na předchozí a následné a správné a mylné⁴¹. Předchozí svědomí se ve sportovci ozývá před posuzováním činem, tedy v době, než se rozhodne sáhnout po nedovoleném podpůrném prostředku. Mravní kvalita objektu, k němuž jednající vůle směřuje a od níž dostává svou mravní kvalitu musí být svědomím určována před jednáním, je pro mravní hodnotu jednání rozhodující svědomí, jež jednání předchází⁴². Znamená to tedy že pouze předchozí svědomí kompetentně klasifikuje mravní hodnotu jednání. Svědomí následné, tedy to, které se v nás ozývá po činu, uvádí jednání do souvislosti s odpovědností jednajícího (ospravedlňuje ho, nebo kárá)⁴³. Právě následné svědomí je to, které se v nás dokáže ozývat a hryzat právě tehdy, pokud jsme nejednali zrovna správně. Svědomí správné a mylné se týká objektivní normy mravnosti. Znamená to tedy že správné je s touto normou v souladu a mylné tedy v nesouladu⁴⁴.

Obsahem svědomí rozumíme celek morálních představ, které někdo má, to znamená vědomosti o dobru a zlu, o úkolech a zákazech, ale také třeba citová hodnocení, jež vznikla spíš nereflektovaně skrze zážitky nebo ve styku s druhými lidmi nebo jež jsou vůbec dána lidstvím jako mnohá elementární hnutí a reakce⁴⁵. Z toho tedy vyplývá, že je potřeba aby onen celek morálních představ, tam kde se budeme bavit o dopingových prohřešcích, byl v souladu s pravidly sportu a nešel proti nim. V tom by sportovci měla pomoci kvalitní

---

41 J. SKOBLÍK, Přehled křesťanské etiky, Karolinum, Praha 2004, str. 91

42 Srov A. ARZENBACHER, Úvod do etiky, Kostelní Vydří 2001, str. 82

43 A. ARZENBACHER, Úvod do etiky, Kostelní Vydří 2001, str. 103

44 J. SKOBLÍK, Přehled křesťanské etiky, Karolinum, Praha 2004, str. 91

45 Srov H. WEBER, Všeobecná morální teologie, Zvon – Vyšehrad, Praha 1998, str. 173

osvěta, která by měla přicházet pokud možno od začátku jeho sportovní kariéry. Podílet se na ni mají jak jeho trenéři, učitelé tak i další činovníci, kteří ho sportovní dráhou provázejí. Velmi důležitá je úloha rodičů a přítomnost dopingem nedotčených vzorů. Výsledkem by měla být především zásadní schopnost aplikovat morální představy na konkrétní situace, ale i povahu a způsob jakým se to děje. K tomu také můžeme přiřadit schopnost vnímat morální konflikty a výzvy a posuzovat nabízená řešení⁴⁶. Tyto schopnosti a míra pak budou u různých lidí velmi odlišné. Bude se v nich projevovat subjektivní svéráz dotyčného člověka⁴⁷.

Individuální svědomí a sociální étos se navzájem ovlivňují. Na jedné straně se svědomí rozvíjí v kontaktu s předem daným étosem (formování svědomí) a na druhé straně normy étosu žijí z akceptace (přijímání) ve svědomí lidí a jsou tímto svědomím měněny (dynamika étosu, proměna hodnot)⁴⁸.

4.3 Rozhodnutí

Během své sportovní kariéry se může sportovec dostat na rozcestí, které bude vyžadovat určité rozhodnutí, rozhodnutí jak dál. Ve sportovním světě a právě v odvětvích náchylnějších k dopingovým přestupkům se naskytá možnost, která může sportovci změnit život. Lze se rozhodnout pro sportování tzv. bez dopingu a nebo s dopingem. Buď se sportovec bude chovat a bojovat o vítězství čestně a nebo se může rozhodnout pro podvod a bojovat o vítězství nečestně a tím poškodit svoje soupeře, sobě však přilepšit.

Doping jako takový se významně dotýká lidské svobody, svobody v tom, pro co se ve svém výkonu sportovec rozhodne. V předpokladu svobody musí být alespoň minimum možnosti vlastního rozhodování, pokud má ono jednání dosáhnout kvality a výše morálního jednání⁴⁹. Jednat v pravém slova smyslu morálně může jedinec tehdy, může – li se rozhodnout bez tlaku okolí⁵⁰. Co rozumíme lidskou svobodou? Podle Katechismu katolické církve 1731: „*Svoboda je mohutnost, zakořeněná v rozumu a ve vůli jednat nebo nejednat, udělat to či ono a tak sama od sebe konat vědomé skutky. Díky svobodné vůli*

---

46 Srov. H. WEBER, Všeobecná morální teologie, Zvon – Vyšehrad, Praha 1998, str. 173

47 H. WEBER, Všeobecná morální teologie, Zvon – Vyšehrad, Praha 1998, str. 174

48 A. ARZENBACHER, Úvod do etiky, Kostelní Vydří 2001, str. 127

49 Srov. H. WEBER, Všeobecná morální teologie, Zvon a Vyšehrad, Praha 1998, str. 222

50 Srov. H. WEBER, Všeobecná morální teologie, Zvon a Vyšehrad, Praha 1998, str. 231

*rozhoduje každý sám o sobě*⁵¹. Chceme – li tedy posuzovat jednání sportovce, tedy jeho mravní jednání, lze toto jen za předpokladu jeho svobody⁵². Je – li účast rozumu a vůle sportovce naprostá jedná se o dokonalý mravní čin („zcela vědomě a zcela dobrovolně), chybí – li plná účast rozumu a nebo vůle, hovoříme o nedokonalém mravním činu⁵³.

Sportovec musí mít úctu k mravním hodnotám. Dá se říci, že sportovec by měl být ctnostný. Ctností se na prvním místě myslí pozitivní mravní jednání⁵⁴. Zde by se tedy ctností dal označit vědomý respekt k pravidlům. Ctností ale určitě není používání dopingu. Pokud někdo například užívá dopingu v přípravě, aby snášel větší tréninkové dávky, aby rychleji regeneroval svoje tělo a tím mohl častěji trénovat a pak se postaví do soubojů se sportovci, kteří se skrze velkou námahu a mnohdy i bolest snaží prosadit ve své disciplíně, pak o ctnosti hovořit nelze. Aristoteles definoval ctnost jako „to co dělá dobrým toho, kdo ji má, i to co koná“, je to tedy zaměření na dobro a stálost tohoto zaměření⁵⁵. Doping je proti fair – play, není čestným soubojem, je to podvod a překročení pravidel. Toto překročení určitých pravidel se nejvíce projevuje právě při soutěži, kdy sportovci přicházejí změřit síly s ostatními. Sportovec, který sáhl po dopingu sice také přichází změřit svoje síly s ostatními, ovšem již s tím, že se dopouští něčeho, co jde proti pravidlům sportu, proti fair – play. Rozhodnutí se pro doping zde není ničím jiným než uskutečněním dlouhodobého plánu, jehož důsledkem pak bude poškození ostatních sportovců, je to nerovnost šancí. Znamená to tedy, že i když jsou všichni sportovci pomyslně na stejné startovní čáře, ne všichni ji také stejní překročí. Doping je lež a selhání sportovce.

Dopující sportovec se při svém rozhodování jakým směrem povede svoji kariéru rozhoduje na základě nejrůznějších faktorů. Na zřeteli by však měl mít, že svým jednáním nepoškozuje pouze sebe a to jak zdravotně, tak morálně, ale poškozuje i své soupeře, kterým bere ideu rovné šance při sportovním zápolení. Jedná se o naprosté nerespektování práv druhého člověka a proto by dopingové prohřešky měly být trestány.

---

51 Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří 2001, 1731 str. 441

52 H. WEBER, Všeobecná morální teologie, Zvon – Vyšehrad, Praha 1998, str. 222

53 J. SKOBLÍK, Přehled křesťanské etiky, Karolinum, Praha 2004, str. 97a

54 H. WEBER, Všeobecná morální teologie, Zvon – Vyšehrad, Praha 1998, str. 341

55 H. WEBER, Všeobecná morální teologie, Zvon – Vyšehrad, Praha 1998, str. 341

4.4 Doping jako lež

Jestliže tedy sportovec rozhodne pro užití nějakého nedovoleného podpůrného prostředku, pak musí zákonitě lhát, protože je jeho zájmem aby nebyl odhalen. Svědectví takového sportovce pak není pravdivé a dochází tak k rozporu s osmým přikázáním Desatera. Toto přikázání podle Katechismu katolické církve jasně zakazuje překrucovat pravdu ve vztazích k druhým⁵⁶. KKC 2482 říká : „*Lež spočívá v tom, že člověk říká nepravdu s úmyslem oklamat*“ (Sv. Augustin, De mendacio, 4, 5: PL 40, 491). Sportovec, který vědomě užije dopingu se stává lhářem, lhářem který klame sebe i druhé. Lež je nejotevřenější urážka pravdy⁵⁷. Mezi tyto lháře se pak dostávají nejen sportovci samotní, ale i jejich trenéři, lékaři, funkcionáři a mnohdy i politici, kteří berou sport jako možnou prezentaci svého politického systému. O závažnosti celého počínání pak hovoří Katechismus katolické církve 2486, říká že lež (protože je porušením ctnosti pravdomluvnosti) je skutečným násilím spáchaným na bližním. Lež má v sobě zárodek duchovního rozpolcení a všeho zla, které z ní pochází. Lež je tak škodlivá pro každou společnost, protože podryvá důvěru mezi lidmi a přetrhává společenské vztahy⁵⁸.

Křesťan – sportovec si musí jednoznačně uvědomit, že doping není jen podvodem, není jen proviněním proti vlastnímu zdraví a lži jak sobě, tak ostatním, ale že je v první řadě skutečně vážným proviněním proti Boží vůli a Božímu zákonu.

---

56 Srov. KKC, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2001, str. 601.

57 KKC, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2001, str. 601

58 Srov. KKC, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2001, str. 602.

5 Osobnost sportovce

Podíváme – li se na pojem osobnost sportovce, zjistíme, že zájem o osobnost sportovce má důvody pedagogické i psychologické⁵⁹. Člověk na začátku své sportovní kariéry, na vrcholu a na konci kariéry prochází určitým vývojem. Osobnost sportovce se tedy neustále vyvíjí, dotváří a současně svým vlivem modifikuje kariéru sportovce⁶⁰. Velice zásadně se pak sebepojetí sportovce může měnit v závislosti na konkrétní výkonnosti v určitých obdobích kariéry a nebo v období, kdy u sportovce dojde například ke zranění, které mu vystaví na nějakou dobu zákaz sportování. Tohle vše vytváří tlaky na osobnost sportovce, záleží na mnoha faktorech, aby sportovec zůstal pokud možno uchráněn od pokušení sáhnout po některém z nedovolených prostředků aby například urychlil svůj návrat po zranění, či si v době krize udržel pokud možno svoji výkonnost. Rozvoj sportovní výkonnosti je zapotřebí chápat v souvislosti s rozvojem celé osobnosti a nelze tak sportovce redukovat jen na figurku, která nějakým způsobem přetaví dřinu z tréninku na kvalitní výkon při soutěži . Do výkonu se tak nezapojuje jen svalový aparát, ale celá integrovaná osobnost sportovce. Nemělo by se tedy jednat o několik navzájem od sebe odpojených součástí osobnosti, ale o osobnost jako celek na které lze kvalitně stavět a rozvíjet ji v činnosti kterou si hodlá osvojit. Osobnost sportovce je dlouhodobě určována působením tří skupin činitelů:

- a) vrozené anatomicko – fyziologické předpoklady sportovce,
- b) životní prostředí předsportovní, sportovní a mimosportovní,
- c) společenskovochovné působení (sociální učení)⁶¹.

Všechny tři skupiny činitelů utvářející osobnost sportovce působí na sportovce s množstvím rozmanitých vlivů a na každého jinak.

Poznání osobnosti konkrétního sportovce stojí na zodpovězení tří otázek, které se dají

---

59 Srov. P.SLEPIČKA, V. HOŠEK, B.HÁTLOVÁ, Psychologie sportu, Karolinum, Praha 2009, str. 91

60 Srov. P.SLEPIČKA, V. HOŠEK, B.HÁTLOVÁ, Psychologie sportu, Karolinum, Praha 2009, str. 91

61 Srov. P.SLEPIČKA, V. HOŠEK, B.HÁTLOVÁ, Psychologie sportu, Karolinum, Praha 2009, str. 93.

zformulovat následovně, co sportovec může, co chce a jaký je⁶².

Podíváme – li se blíže na první otázku, vidíme že míří na oblast schopností. To znamená, že sportovci nejsou stejní v tom, co mohou ve sportu dokázat ať již s ohledem na geny, nebo somatotyp nebo další vlivy, či motorické schopnosti. Člověk dokáže svoje schopnosti cíleným tréninkem zlepšovat, ale každý má svůj výkonnostní strop. V praxi to znamená, že pokud souhra předpokladů není ideální, tak ani sebelepším tréninkem nedosáhne sportovec toho, co jiný díky svým „vrozeným“ schopnostem zvládne při poloviční tréninkové zátěži.

Druhá otázka náleží do oblasti motivačně volní, sportovec by si měl jasně ujasnit co chce a zda je toho možné za pomoci motivace a svých schopností dokázat. Namotivovat se na určitý výkon bývá poměrně složité a můžeme u nejednoho ze sportovců spatřit i takzvanou přemotivovanost, kdy sportovec chce tak moc, až dosáhne výkonu, který je pro všechny a především pro něho samotného zklamáním.

Otázka třetí je pak asi nejkomplicovanější. Integruje do sebe to jaké jsou sociální vazby sportovce, jaký je jeho charakter a podobně. Je velmi těžké říci jaký sportovec je. Nemůžeme na základě nějakých zprůměrovaných charakteristik říci, že ten který sportovec je na základě toho jaký sport dělá takový, či jiný. To jaký sportovec je se odvíjí tedy od mnoha a mnoha faktorů které utvářejí jeho osobnost.

5.1 Sociální aspekty dopingu

Sport se díky masivnímu výskytu snad ve všech mediích stal fenoménem a dopingové problémy známých sportovců dokáží negativně ovlivňovat pohled nejširší veřejnosti na skutečnou čistotu sportu. Na tomto místě bych chtěl zdůraznit, že mluvíme o sportu na té vrcholné úrovni. Problém dopingu se mezitím stal natolik závažným, že musela být sestavena Evropská dopingová konvence. Svět v roce 2004 přijal Světový antidopingový kodex, který po revizi v roce 2007 nabyl novou platnost od 1.1.2009⁶³. Dopingová problematika začala být zkoumána nejen z hlediska medicínského, ale i sociálního. Pro možnou prevenci je zapotřebí klást si otázky proč sportovci po nedovolených prostředcích

62 Srov. P.SLEPIČKA, V. HOŠEK, B.HÁTLOVÁ, Psychologie sportu, Karolinum, Praha 2009, str. 94

63 Srov. SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009.

sahají, proč jim jsou nabízeny, jakou úlohu v tom hraje jejich sociální prostředí. Je tedy jasné, že bez poznávání sociálních aspektů dopingu nebude možné kladně ovlivnit tento negativní jev.

Mluví – li se o úzké souvislosti drogové závislosti a problematice dopingu, pak se tato souvislost jeví především v oblasti společenské determinace⁶⁴. Uživatel drogy očekává jistě „specifické prožitky“, uživatel dopingu v přeneseném slova smyslu vlastně také. Nebezpečí užívání podpůrných prostředků ve sportu roste s motivačním zaměřením sportovce na úspěch jak u něho samotného, tak i v jeho nejbližším sociálním okolí. Jistě zajímavou zprávou je, že sportovci jsou k užívání zakázaných prostředků daleko tolerantnější než nesportovci. Mohli bychom se ptát, proč by více než třetina sportovců byla ochotna užít podpůrné prostředky, pokud by existovala jakási jistota, že nebudou odhaleni, pokud by navíc bylo zjištěno, že po užívání zakázaných látek nebudou mít žádné zdravotní následky stoupl by jejich počet na 56%. Zdravotní riziko spojené s dopingem by si klidně vytrpěl každý osmý dotazovaný sportovec (rozhodně to není zanedbatelný počet), pokud by měl velkou pravděpodobnost zisku některé s olympijských medailí⁶⁵. Stojí za těmito alarmujícími čísly snad jakási adorace výkonu současné tzv. výkonové společnosti? Touha předvést výkon, který všechny ohromí, který povede ve vítězství nad ostatními⁶⁶? Sport by se neměl stávat jen jakousi továrnou na neuvěřitelné výkony lidského těla, ale měl by zůstat tím, čím být má, tedy tím co člověka dokáže rozptýlit. Měl by být tím co člověka dokáže alespoň na nějakou dobu vytrhnout ze shonu všedního dne a dá mu možnost realizovat se i na jiném poli, než je pole pracovní, studijní, či jiné. Samozřejmě musíme brát zřetel na to, zda mluvíme o sportu na úrovni rekreační, výkonové, či dokonce na úrovni profesionální.

Sportovci jsou specifická sociální skupina, která by se ve vzájemném soupeření měla chovat podle nastavených pravidel pro daný sport. Bez jakéhosi minima sociálně přijímaných mravních norem, tj. bez jakéhokoli étosu, není možné, aby sociální útvar plnil svou úlohu sám v sobě a i v sociálním celku⁶⁷.

---

64 Srov. P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingu a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 16

65 Srov. P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingu a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 17

66 Srov. A. HOGENOVÁ, Etika a sport, Karolinum, Praha 2000, str. 102.

67 A. ARZENBACHER, Úvod do etiky, Kostelní Vydří 2001, str. 107

6 Citius, altius, fortius

„Francouzský dominikán M. H. Didon se heslem *citius, altius, fortius* v asketickém smyslu (jež pak převzal otec olympijské myšlenky P. de Coubertin) vlastně stal otcem olympijských her“⁶⁸. Jestliže si přeložíme slova M. H. Didona, tedy *rychleji, výše, silněji* a podíváme – li se na stav v současném sportu, pak se ona slova zdají velmi příznačná. Touha být rychlejší, silnější, zkrátka lepší, ba být nejlepší je silnou touhou nejenom sportovců samotných, ale i lidí kteří se kolem sportu pohybují. Sport je zkrátka fenoménem, který dokáže hýbat světem. Lidé mu propadají nejen aktivně, ale ve stále větší míře i pasivně. Lidé se dokáží se svými idoly identifikovat natolik, že s nimi prožívají jak jejich úspěchy, tak i neúspěchy. Na sportovce jsou kladeny obrovské psychické zátěže. Stále větší medializace sportu s sebou přináší i nové možnosti, jak být se sportovci stále v jistém kontaktu. Sport se stal ať chceme, nebo nechceme modlou. Za každým sportem je však zapotřebí vidět člověka, určitým způsobem se na sportování podílejí lidé, proto etika sportu musí respektovat etiku obecnou jako obor zkoumající správnost jednání na určitém úseku lidské činnosti, a to správnost úměrně k přesvědčení o humánnosti uvažovaného jednání⁶⁹. Sport ve své nezfalšované podobě dává člověku pocit volnosti a odtahuje ho od činností čistě účelových. Pokouší – li se člověk ve sportu o překonávání sama sebe, pak právě v tomto bodě je možno naleznout styčný bod s religiozitou, tedy smysl pro transcendenci člověka⁷⁰. Sport je zábava, nejde primárně o překonávání rekordů, porážení soupeřů. Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* mluví o sportu jako o činnosti, která vede k udržení duševní vyrovnanosti jednotlivce i společnosti a k uskutečnění bratrských vztahů mezi lidmi každého postavení, národnosti nebo odlišné rasy⁷¹. Jestliže jsme zmínili dokument *Gaudium et spes*, pak v dalším dokumentu II. vatikánského koncilu, konkrétně v Deklaraci o křesťanské výchově *Gravissimum educationis* se církev znovu pozitivně vyjadřuje k radosti z využívání volného času a bere sportovní spolky jako důležité prostředky křesťanské výchovy⁷².

Pokud se podíváme na problém etiky ve sportu z pohledu křesťanských periodik,

---

68 J. SKOBLÍK, *Přehled křesťanské etiky*, Karolinum, Praha 2004, str. 196

69 Srov. J. SKOBLÍK, *Morálka v dialogu*, Kostelní Vydří 2006, str. 123

70 Srov. J. SKOBLÍK, *Přehled křesťanské etiky*, Karolinum, Praha 2004, str. 196.

71 Srov. GS 61, *DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří 2002

72 Srov. GE 4, *DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří 2002

všimneme si, že zajímavý článek přinesl časopis Orel⁷³, kde se docent etiky na filozoficko – teologické vysoké škole v St. Pöltnu ve svém článku Doping a etika zaobírá právě tímto žhavým problémem. Z tohoto pohledu je pro nás zajímavá konference, která se konala na Velehradě v červenci 2007 jako součást Dnů lidí dobré vůle a nesla název Etika a fotbal, pohled teologický a společensko-zodpovědný⁷⁴. Na závažnost konference upozorňuje i to, že se jí zúčastnil i kardinál Tarcisio Bertone.

Aktuálnost dopingového problému z pohledu etiky a sportovní medicíny je vyjádřena v časopise Zeitschrift für medizinische Ethik⁷⁵. Autoři jako Klaus Bergdolt, Frank Martin Brunn, či třeba Heiko Striegel ukazují na problémy v současném světě sportu. Heiko Striegel popisuje problematiku užívání dopingů v oblasti rekreačního sportu a hledá vztah mezi užíváním dopingových látek a jiných, především nelegálních drog⁷⁶. Striegel poukazuje na velmi závažný problém v oblasti fitness, kde je zneužívání anabolických steroidů dnes prakticky naprosto běžným jevem a návštěvníci posiloven jsou jednou z nejohroženějších skupin sportovců. Není proto náhodou, že právě mezi sportovci věnujícími se silovým sportům je tolik odhalených dopingových hříšníků.

---

73 Srov. J. SPINDELBÖCK, Doping a etika, Orel 3/2006

74 Dostupné z WWW: www.velehrad2007.cz

75 Zeitschrift für medizinische Ethik 57 (4), Freiburg, 2011

76 H. STRIEGEL, Dopingmissbrauch im Freizeit – und Breitensport. Anmerkungen aus rechtlicher Perspektive, Zeitschrift für medizinische Ethik 57 (4), Freiburg, 2011

7 Kontrola, prevence, represe

V současnosti je boj proti dopingu nejen u nás, ale i ve světě postaven na kontrole, prevenci a represí.

7.1 Dopingové kontroly v České republice

Boj proti dopingu ve světě je postaven na kontrole, prevenci a represí. Pojďme se tedy podívat na stav dopingových kontrol v České republice. Díky statistikám antidopingových kontrol máme možnost poměrně podrobně nahlížet na množství kontrol v jednotlivých sportech a tak máme možnost si udělat představu podle procent odhalených případů o tom, kde je problém zneužívání nedovolených látek nejožahavější. Vzhledem k obrovskému množství celosvětových dat zůstaneme pouze u kontrol v České republice. Vycházet budeme z dat Antidopingového výboru České republiky⁷⁷. Český antidopingový výbor provádí dva základní druhy kontrol, první je při soutěži, další je pak mimo soutěž. Pro ilustraci jsem se rozhodl ukázat vývoj kontrol od roku 2002 do roku 2010. Představím tento vývoj vždy po dvou letech, tedy první bude rok 2002, následuje rok 2004, 2006, 2008 a posledním bude rok 2010.

Rok 2002

Kontroly při soutěži

V roce 2002 bylo při soutěži provedeno 782 dopingových kontrol v celkem dvaceti sedmi sportech. Celkem bylo pozitivních devatenáct vzorků, což představovalo 2,43 % z celkového počtu kontrolovaných. Největší počet kontrol byl proveden u cyklistů s to 107. Nejhuře, vyjádřeno procenty, dopadli sportovci zastupující oblast aerobiku. Z pěti testovaných byl jeden test pozitivní, což představuje 20 %. Druhý nejvyšší výskyt zaznamenala kulturistika, ze čtyřiceti sedmi testovaných bylo devět pozitivních, tedy 19,15 % .Potěšující může být, že ři soutěžních kontrolách v atletice (bylo jich 89) se nevyskytl

---

⁷⁷ Dostupné z WWW: http://www.antidoping.cz/dopingova_kontrola_pripady.php

žádný případ dopingu.

Kontroly mimo soutěž

Kontroly mimo soutěž byly provedeny celkem v šestnácti sportovních odvětvích. Celkem jich bylo v roce 2002 provedeno 168 se třemi pozitivními výsledky. V kulturistice to byly dva případy ze třinácti kontrol, 15,38 %. Jeden případ z jedenácti kontrol byl odhalen v cyklistice, to je tedy 9,09 % .

Kontroly celkem

Dohromady bylo v roce 2002 provedeno 950 kontrol v dvaceti devíti sportech. Odhaleno bylo celkem dvaadvacet případů pozitivních dopingových testů, tedy 2,32 % . Nejvíce případů bylo odhaleno v kulturistice, z šedesáti kontrol bylo jedenáct pozitivních, což znamená 18,33 % .

Rok 2004

Kontroly při soutěži

Bylo provedeno celkem 922 kontrol při soutěži. Kontrolováni byli sportovci v celkem čtyřiceti pěti sportovních odvětvích. Pozitivních vzorků bylo celkem dvaadvacet, to je 2,39 %. Nejvíce kontrol bylo opět u cyklistů, celkem 101, z toho tři pozitivní. Percentuálně nejvíce odhalených případů bylo v rugby, ze čtyř kontrol byl jeden vzorek pozitivní, což představuje 25% odhalených. Tradičně vysoké procento zaznamenala kulturistika, z 38 kontrolovaných jich osm bylo pozitivních, tedy 21,05 %.

Kontroly mimo soutěž

Mimo soutěž bylo v roce 2004 provedeno 201 kontrol ve dvaceti čtyřech sportech. Odhaleny byly tři pozitivní testy, všechny patřili kulturistům, u kterých bylo provedeno

dvacet čtyři zkoušek.

Kontroly celkem

Celkem bylo v roce 2004 provedeno 1123 kontrol ve čtyřiceti devíti sportech. Odhaleno bylo dvacet pět pozitivních nálezů, což představovalo 2,23 %. Nejvíce dopujících bylo v kulturistice a to celkem jedenáct.

Rok 2006

Kontroly při soutěži

V roce 2006 pokračoval trend ve zvyšování počtu kontrolovaných sportů a i v počtu kontrol. Při soutěži bylo kontrolováno 1037 vzorků v padesáti sportech. Odhaleno bylo 27 pozitivních vzorků, což představovalo 2,6 %. Nejvíce kontrol čekalo na atlety, celkem 84, jeden test byl pozitivní. Nejvíce pozitivních testů bylo odhaleno u silových trojbojařů, celkem 8 z 51 kontrolovaných, což představovalo 15,69 %. Vysoké procento vykázal motocyklový sport, dva ze čtyř kontrolovaných bylo pozitivních. Znovu vysoké procento pozitivních bylo u kulturistů a to 17,14 %, což představuje šest odhalených z pětatřiceti testovaných.

Kontroly mimo soutěž

Mimo soutěž bylo provedeno 372 kontrol, pozitivní byla jedna. Nebude překvapením, že tato jediná pozitivní kontrola byla provedena u kulturistů. Tento jeden dopingový případ byl prokázán při celkovém počtu dvanácti kontrol u kulturistů. Celkem bylo kontrolováno třiatřicet sportů.

Kontroly celkem

V roce 2006 bylo provedeno celkem 1409 kontrol a počet odhalených se dostal pod dvě

procenta a to konkrétně na 1,99 %. Odhaleno tak bylo celkem 28 dopingových případů. Silový trojboj zaznamenal osm případů dopingu, kulturistika pak sedm.

Rok 2008

Rok 2008 znamenal pro šestapadesát sportů 1046 dopingových kontrol při soutěži, pozitivních bylo dvaatřicet. Nejvyšší počet kontrol provedl výbor mezi atlety a to plných osmdesát pět, nikdo se nedopustil dopingového prohřešku, to bylo jistě velmi chválihodné. Percentuálně nejvyšší počet pozitivních dopingových vzorků byl u kulturistů. 55,56 % je alarmujícím číslem a ukazuje na obrovský problém s užíváním nedovolených prostředků mezi kulturisty. Přesně to tedy bylo patnáct odhalených mezi sedmadvaceti kontrolovanými. Po dvou pozitivních testech se objevilo v cyklistice, ve volejbalu a v přetlačení rukou.

Kontroly mimo soutěž

Mimo soutěž bylo kontrolováno pětatřicet sportovních odvětví. Provedeno bylo 344 dopingových kontrol, při čemž pozitivní nález byl u jednoho případu. Tento případ se objevil mezi kulturisty, takže ze třinácti kulturistů kontrolovaných mimo soutěž to znamenalo 7,69 % odhalených dopingových prohřešků.

Kontroly celkem

Celkově bylo v šedesáti sportech provedeno na 1390 dopingových kontrol, při čemž jich bylo třiatřicet pozitivních. Šestnáct hříšníků se rekrutovalo z řad kulturistů.

Rok 2010

Kontroly při soutěži

V roce 2010 došlo k poklesu počtu provedených kontrol i k poklesu počtu kontrolovaných sportů oproti roku 2008. Celkově bylo při soutěži provedeno 966 kontrol, z toho šestnáct bylo pozitivních, tedy 1,66 % z celkového počtu. V kulturistice, která byla jindy poměrně sledovaná, došlo jen ke čtyřem kontrolám během soutěže, polovina z nich dopadla špatně, tedy s dopingovým nálezem. Dva případy měla i naturkulturistika, tam bylo procento odhalených vyčísleno na 18,18 %. Jeden dopingový případ se objevil i mezi zdravotně postiženými sportovci.

Kontroly mimo soutěž

Mimo soutěž bylo provedeno 318 kontrol, toho tři byly pozitivní. Kontroly byly uskutečněny v šestadvaceti sportech. Dva případy ze sedmapadesáti kontrol bylo potvrzeno v rámci atletiky, jeden pak ve vzpírání. V kulturistice není v roce 2010 záznam o prováděných kontrolách mimo soutěž.

Kontroly celkem

V roce 2010 je zaznamenáno celkem 1284 dopingových kontrol v celkem šestapadesáti sportech, devatenáctkrát bylo zjištěno užívání nedovolených látek. Na nízkém procentu, 1,48 % odhalených, má zřejmě podíl malý počet kontrol v oblasti kulturistiky.

7.2 Možnosti prevence užívání nedovolených prostředků

Jestliže uvažujeme o možnostech prevence, je zapotřebí zvažovat takové možnosti, které jsou pro skutečné lidi a ne jen taková opatření, která by se pohybovala v oblasti teorií, či našeho přání. V rámci Evropy se stal takovým zastřešujícím materiálem, který se snaží ukázat cestu v boji proti zakázaným látkám ve sportu dokument Evropská konvence

o dopingu⁷⁸. V České republice se opíráme o takzvanou Chartu proti dopingu⁷⁹, jejímž podpisem se zavazují sportovní organizace a i ostatní instituce o zachování určitých pravidel, která jsou v Chartě proti dopingu popsána. Podíváme – li se na Chartu proti dopingu podrobněji, zaujme nás její, na první pohled, viditelná stručnost. Dodejme jen, že Antidopingový výbor České republiky ji vydal v Praze, dne 2. prosince 1993. Uvažujeme – li zde o problematice zneužívání podpůrných prostředků ve sportu především z morálního hlediska, pak zaměřme svoji pozornost právě na body charty, které se ho dotýkají. V prvním odstavci České charty proti dopingu čteme: „*Ve snaze dosáhnout co nejlepšího sportovního výkonu či umístění, se rozmohlo užívání určitých prostředků, které urychlují a zvyšují výkonnost v rozporu s morálními a etickými principy sportovního tréninku a sportovního zápolení*“⁸⁰. V tomto odstavci není prakticky co komentovat. Je zde naprosto patrné prohlášení o tom, co je již nějakou dobu zneužíváno. Ve čtvrtém odstavci se dostáváme k ochraně zdraví. Doslova se zde píše: „*Vedle morálního dopadu působí dopingové prostředky i na zdraví sportovce. Zatímco u nemocného člověka jsou terapeuticky používané léky prostředkem k jeho uzdravení, je zneužívání léčiv u sportovců zdraví škodlivé*“⁸¹. V tomto čtvrtém odstavci České charty proti dopingu je naprosto patrné, že o zdraví sportovce by mělo jít především. Poukázat na škodlivost zneužívání zakázaných látek nejen z hlediska sportovní etiky a fair – play, ale především ukázat, ať už profesionálním a nebo amatérským sportovcům, že zásah do organismu v podobě dopingu může mít ve výsledku za následek nejen zdravotní komplikace, ale může vést až ke zničení organismu a v nejvážnějších případech může vést až ke smrti. Je nesmírně důležité, aby se o rizicích dopadu užívání nedovolených podpůrných prostředků dozvíдали sportovci již od věku, kdy jsou schopni s těmito informacemi pracovat a dokáží o nich uvažovat. Celý tento problém ale nestojí jen na sportovcích, ale i na prostředí ve kterém vyrůstají. Poučení o rizicích dopingu by měli být i rodiče sportujícího dítěte, jeho učitelé, trenéři a všichni, kteří mu nějakým způsobem dělají doprovod během jeho sportovní dráhy. Je tedy zřejmé, že jen systematicky vedené a vychovávané dítě, které je poučeno o všech aspektech svého chování v rámci sportovní aktivity je pak i v dospělém věku daleko odolnější oproti vnějším vlivům v podobě lákadla dopingu. Nelze stavět na první místo jen výkon samotný

---

78 P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingu a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 16

79 Dostupné z WWW: http://www.antidoping.cz/ceska_charta.htm

80 Dostupné z WWW: http://www.antidoping.cz/ceska_charta.htm

81 Dostupné z WWW: http://www.antidoping.cz/ceska_charta.htm

bez toho, aniž bychom se mohli ptát, jakým způsobem byl vlastně dosažen. V Světovém antidopingovém kodexu⁸² se prevence uvádí jako primární účel, jde zde o zachování ducha sportu jako takového a zabránění ve vědomém i nevědomém užívání zakázaných látek a zakázaných metod. Antidopingové programy se mají snažit vytvářet takové prostředí, kde bude brání dopingů něčím zbytečným. Tyto programy pak mají být zaměřeny především na mladé lidi s výzvou jejich školám, klubům, rodičům a i mediím, aby vytvářeli takové prostředí, ve kterém bude dostatek kvalitních informací o negativních dopadech užívání zakázaných podpůrných prostředků⁸³.

Prevenici dopingů ve sportu se věnoval na KTF UK v nedávné době MUDr. Jurák. Jeho diplomová práce s názvem Křesťanská motivace pro prevenci dopingů ve sportu dává nahlédnout na celou tuto problematiku především z křesťanského hlediska. MUDr. Jurák svoji práci obhájil v roce 2009⁸⁴.

7.3 Represe

Dopingová kontrola, represe a prevence, tak je dnes postaven boj proti dopingů ve světě i u nás. Celková mezinárodní spolupráce všech svazů, je nezbytnou součástí v boji proti dopingů. Odhalením dopingového prohřešku se sportovec provinuje proti dopingovým pravidlům v daném sportu. Represe, jakožto nástroj vymáhání žádoucího chování, je součástí právního systému⁸⁵. Jde tedy vlastně s jakýsi soubor opatření kontrolního charakteru včetně rejstříku sankcí, které následují v případě porušení právních norem. Postih za porušení pravidla o zákazu dopingů je stanoven s pravidly Mezinárodního olympijského výboru (MOV)⁸⁶. V období mezi olympijskými hrami jsou sportovní soutěže v kompetenci mezinárodních sportovních federací a jim podřízených národních federací a ustanovení MOV mají charakter doporučení.

---

82 SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009

83 Temtéž, str. 43

84 Křesťanská motivace pro prevenci dopingů ve sportu [rukopis] : diplomová práce/MUDr. Pavel Jurák ; vedoucí práce: Dr. Vojtěch Eliáš. -- Praha, 2009.

85 P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingů a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 63

86 P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingů a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 67

Sazebník postihů za doping byl Mezinárodním olympijským výborem stanoven takto:

a) při pozitivním nálezu efedrinu, phenylpropanolaminu, pseudoefedrinu, kofeinu, strychninu a jejich derivátů:

- 3 měsíce zastavení závodní činnosti při 1. provinění,
- 2 roky zastavení závodní činnosti při 2. provinění,
- doživotní zastavení závodní činnosti při 3. provinění.

b) při pozitivním nálezu anabolických látek, amfetaminu příbuzných a ostatních stimulantů, peptidových a glykoproteinových hormonů, diuretik, narkotických analgetik, maskujících látek a při použití zakázaných dopingových metod nebo odmítnutí dopingové kontroly:

- 2 roky zastavení závodní činnosti při 1. provinění
- doživotní zastavení závodní činnosti při 2. provinění.

Při prokázání spoluúčasti další osoby platí stejný sazebník postihů⁸⁷.

Antidopingový výbor České republiky zveřejňuje každoročně seznam dopingových hříšníků na svých internetových stránkách antidoping.cz. V českém prostředí tak můžeme vidět že rejstřík trestů se u nás v roce 2010 pohyboval od zákazu činnosti od jednoho měsíce až do konce života. Každé pozastavení činnosti znamená ať už pro sportovce, nebo i u osoby spoluúčastné změnu dosavadního života. Odhalený dopingový hříšník se stává v očích svého okolí zpravidla sportovcem nedůvěryhodným, lživým, tedy nepoctivým. Pozastavení činnosti může u profesionála znamenat konec pracovní smlouvy, konec licence, ztrátu zaměstnání. Mnohdy to tedy může znamenat velmi radikální proměnu jeho života. Doping je tak nutné zcela jednoznačně odmítnout.

---

87 Srov. P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingu a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000, str. 67

Závěr

K prosazení se, k vyniknutí v některém sportovním odvětví se předpokládá talent, skvělé zázemí které sportovci dovolí plně rozvíjet jeho schopnosti a v neposlední řadě dostatek vůle k překonávání překážek, a schopnost zvládat obvykle velmi náročnou a často bolavou sportovní přípravu. To, proč se rozhodne sportovec sáhnout po nedovoleném podpůrném prostředku je velmi často právě z důvodu toho, že mu některá z výše uvedených možností, či schopností chybí. Právě tehdy začíná o dopingu přemýšlet a rozhoduje se jak ve své sportovní kariéře dále. Problematika dopingu je problémem celosvětovým a zaznamenat ho můžeme prakticky na všech výkonostních úrovních v mnoha sportovních odvětvích.

Především v oblasti profesionálního sportu jde doping ruku v ruce s celkovou komercializací a medializací sportu. Na sportovce je tak vyvíjen obrovský tlak, který není často lehké zvládnout. Touha sponzorů vidět svoje závodníky v popředí výsledkových listin může vést až k rozhodnutí se sportovce pro nějakou zakázanou látku, která je v rozporu s pravidly sportu. Sportovci si při svých výkonech sahají na dno svých sil a pro splnění očekávání ať už veřejnosti, svých fanoušků, trenérů, či „chlebovárců“ jsou mnohdy ochotni udělat hodně, což v kombinaci s dopingem může vést až k tragédii.

Ve své bakalářské práci jsem chtěl poukázat především na negativní zdravotní následky dopingu. Sportovci si však svým rozhodnutím neničí jen svoje zdraví, ale ničí se i morálně a degradují sebe sama. Odhalení dopingového provinilce dost často znamená zásadní změnu v jeho dosavadním životě. Obvykle dochází k pozastavení sportovcovi činnosti a to jak od doby poměrně krátké, tak někdy až do konce života. Takovéto tresty spojené s dopingem znamenají v oblasti vrcholového sportu často odpadnutí a nezájem sponzorů o další spolupráci s takto potrestaným sportovcem. Profesionál, který je finančně závislý na sportu, který je jediným zdrojem jeho příjmů svým pochybením vystavuje v ohrožení svoji další existenci. Neohrožuje však pouze sebe, ale i další lidi na něm závislé, ať trenéry a nebo i případně svoji rodinu.

Propracovanou preventivní antidopingovou výchovou lze když ne zcela zabránit, tak jistě omezit množství sportovců, kteří si zvolí za své jít proti pravidlům sportu. Je neustále zapotřebí připomínat etické hodnoty a respektování pravidel a soupeře který s námi stojí na pomyslné startovní čáře. Poctivá výchova k mravním hodnotám musí začínat od

nejútlejšího věku a to jak v rodinách, tak i v dalším prostředí v němž sportovec vykonává svoje úsilí. Záleží tak na poctivosti každého z nás, na úctě k mravním hodnotám, na respektování pravidel, norem a zákonů. Především mládeži bychom měli ukázat takové hodnoty, které jim pomohou se dopingem ubránit a jednoznačně ho odmítnout.

Seznam literatury

H. WEBER, Všeobecná morální teologie, Zvon – Vyšehrad, Praha 1998

A. ARZENBACHER, Úvod do etiky, Kostelní Vydří 2001

J. SKOBLÍK, Morálka v dialogu, Kostelní Vydří 2006

P. SLEPIČKA, L. PYŠNÝ A KOL., Problematika dopingu a možnosti dopingové prevence, Karolinum, Praha 2000

A. HOGENOVÁ, Etika a sport, Karolinum, Praha 2000

J. SKOBLÍK, Přehled křesťanské etiky, Karolinum, Praha 2004

DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Kostelní Vydří 2002

SVĚTOVÝ ANTIDOPINGOVÝ KODEX, Světová antidopingová agentura (WADA), Montreal 2009

ZEITSCHRIFT FÜR MEDIZINISCHE ETHIK 57 (4), Freiburg, 2011

L. PYŠNÝ, Doping – rizika zneužití, Grada, Praha 2006

J. SPINDELBÖCK, Doping a etika, Orel 3/2006

P. SLEPIČKA, V. HOŠEK, B. HÁTLOVÁ, Psychologie sportu, Karolinum, Praha 2009

A. SEKOT, Sociologie sportu, Paido, Brno 2006

ETICKÝ PROBLÉM DOPINGU VE SPORTU [rukopis] : bakalářská práce/ MUDr. Pavel Jurák; vedoucí práce: prof. Dr. Albert-Peter Rethmann. – Praha, 2004

KŘESŤANSKÁ MOTIVACE PRO PREVENCI VE SPORTU [rukopis] : diplomová práce/
MUDr. Pavel Jurák; vedoucí práce: Dr. Vojtěch Eliáš. – Praha, 2009

KKC, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2001

Bibliografická citace

Etika a sport – problematika dopingu [rukopis] : bakalářská práce / Milan Kubička ; vedoucí práce: MUDr. ThLic. Jaromír Matějka, Ph.D., Th.D. -- Praha, 2012. -- 42 s.

Anotace

Bakalářská práce Etika a sport – problematika dopingu se snaží popsat jeden ze žhavých problémů dnešního sportu – doping. Snaží se ukázat co doping je, co vede sportovce k jeho zneužívání a jaké jsou důsledky užívání nedovolených podpůrných prostředků. Dopující sportovec zpravidla není jediný, kdo ví o zneužívání nedovolených látek, tento problém postihuje jak jeho samotného, tak trenéry, lékaře, funkcionáře a další lidi, kteří se v oblasti sportu pohybují. Práce se zabývá zdravím člověka a jeho poškozováním pod vlivem dopingových prostředků a ukazuje, jak se doping projevuje ve svědomí a co vede sportovce k rozhodnutí se pro porušení antidopingových pravidel. Bakalářská práce Etika a sport – problematika dopingu mapuje stav dopingových kontrol v České republice, možnosti prevence a následně represe za porušení pravidel.

Klíčová slova

Sport, doping, zdraví, lež

Abstract

The bachelor degree thesis „Ethics and sport - The doping problems" tries to describe one of the up-to-date sport problem which is doping. It also tries to show what doping is, what leads sportsmen to its abuse and what are the effects of using illegal backdrops applications. Generally the doping sportsman is not the only one who knows about abusing of illegal substances, this problem concerns sportsmen as well as trainers, doctors, officials and other people who proceed in the area of sport. The thesis puts mind to human health and its damaging under the influence of doping substances and shows how doping manifests itself in conscience and what is the motivation for breaching the anti – doping rules for sportsmen. Bachelor thesis „Ethics and sport – The doping problems“ maps the situation of doping controls in the Czech Republic, possibilitiet of doping preventions and next repressions for rules breaching.

Keywords

Sport, doping, health, lie

Počet znaků (včetně mezer): 80417